

ዳኞች፡- ዓብዱልቃድር መሐመድ

ሐጎስ ወልዱ

ሂሩት መለሰ

ተሻገር ገ/ስላሴ

ሱልጣን አባተማም

አመልካች፡- ፡- ወ/ሮ መስታወት በላቸው - ቀረቡ

ተጠሪ፡- ፡- አቶ ለገሠ ሣህሉ - ጠ/መከተ ዳኝ ቀረቡ

ፍ ር ድ

ለሠበር አቤቱታ መነሻ የሆነው ጉዳይ የጀመረው በፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት ነው። የግራ ቀኙ ጋብቻ በፍቺ ከፈረሰ በኋላ የንብረት ክፍፍሉ ጉዳይ በቤተ ዘመድ ሽምግልና ጉባኤ ሲታይ ቆይቶ ጉባኤው በ06/21/1998 ውሣኔ ሠጥቷል። ይህንን ውሣኔ እንዲያጸድቅላቸው በፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት ተጠሪ ሲያመለክቱ አመልካች ግን ጉባኤው ክርክርን በአግባቡ ለመምራት መሠረታዊ የህግ ግንዛቤ የሌለው በመሆኑ የተሠጠውም ከፊል ውሣኔ ከጉባኤው ስልጣን ውጪ በመሆኑና የህግ ስህተቶችም ስላሉበት ጉዳዩን ፍ/ቤቱ ተረክቦ ውሣኔ ይስጥበት በማለት አስተያየታቸውን ሠጥተዋል። የፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት ግን የአመልካችን መቃወሚያና ክርክር ወድቅ አድርጎ ውሣኔውን በማጽናት የጋራ ናቸው ተብለው ውሣኔ የተሠጠባቸው ንብረቶችን ከተስማሙ በአይነት እንዲካፈሉ ካልተቻለ አንደኛው ለሌለኛው ልዩነቱን እንዲከፍል በማድረግ እንዲካፈሉ በዚህ ካልተስማሙ ንብረቶቹ በሐራጅ ተሸጠው ገንዘቡን እንዲካፈሉ ወስኗል።

በዚህ ውሣኔ ላይ አመልካች በፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ይግባኝ አቅርበው አመልካች ለተጠሪ ብድር ብር 700,000 (ሰባት መቶ ሺህ) ስለከፈሉት ግማሹን ተጠሪ ይክፈሉ በማለት አቅርበውት የነበረውን የዳኝነት ጥያቄ ጉባኤው ሣይቀበል እንዲሁም አመልካች ለተጠሪ የዚህን ገንዘብ ግማሽ እንዲከፍሉ በማለት የሠጠውን ውሣኔ ብቻ በመሻር የሥር ፍ/ቤትን ውሣኔ አፅንቷል።

የአሁኑ የሠበር አቤቱታ የቀረበው በዚህ ውሣኔ ላይ ነው። የአመልካች ቅሬታ በአጭሩ የረር ሃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር የራሱ የህግ ሠውነት ያለው በስሙ መከሠስና መክሠስ የሚችል ድርጅት መሆኑ እየታወቀ እንዲካፈሉት መወሰኑ ለተጠሪ የግል ዕዳ ከጋራ ገንዘብ የተከፈለ ገንዘብ ለመሆኑ ምስክር ሣይሠማ ጥያቄው ወድቅ መደረጉ እንዲሁም ሌሎች የቤት ቁሣቁሶች በተመለከተ ማስረጃ ሣይሰማ መወሰኑ የህግ ስህተት ነው የሚል ነው። ይህ ችሎታም የአመልካች አቤቱታ በሠበር ችሎት ሊጣራ የሚገባው መሆኑን በማመን ተጠሪ ቀርበው እንዲከራከሩ አድርጓል። ችሎቱም የግራ ቀኙን ክርክር ስህተት ተፈጽሞበታል ከተባለው ውሣኔ እና ከህጉ ጋር አገናዝቦ መርምሯል።

በዚህ መሠረት ራሱን ችሎ የህግ ሠውነት ያለው ድርጅት በቤተ ዘመድ ሽምግልና ጉባኤ እንዲከፋፈል መወሰኑ ተገቢ መሆን አለመሆኑን እንዲሁም ማስረጃ ሣይሠማ ውሣኔ ተሠጥቶበታል የተባለው የንብረት ክፍፍል አግባብ መሆን አለመሆኑን ችሎቱ መርምሯል።

የመጀመሪያውን ነጥብ በተመለከተ የረር ኃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር በንግድ ህጉ መሠረት የተቋቋመ እና የህግ ሠውነት ያለው መሆኑ ግራ ቀኙ አልተካካዱበትም። የንግድ ማህበሮች የሚቋቋሙበት እና የሚፈርሱበት ሁኔታ ደግሞ በንግድ ህጉ ውስጥ ተመልክቷል። በዚህም መሠረት የተወሰነ ኃላፊነት ያለው የግል ማህበር ሊፈርስ የሚችልበት ምክንያቶች በንግድ ህግ ቁጥር 542 ሥር ተዘርዝረዋል። በዚህ የንግድ ህጉ ድንጋጌ ሥር የተመለከቱት ምክንያቶች ሲኖሩ ማህበሩ በፍ/ቤት አማካኝነት ይፈርሃል። ከዚህ ውጪ የንግድ ማህበሩ አባላት የህጉን ሥርዓት ሣይከተሉ በራሳቸው

ወይም በሌላ አካል አማካኝነት ሊፈርስ የሚችልበት የህግ መሠረት የለም። በፍ/ቤት አማካኝነት ከፈረሰና ሂሳብ ተጣርቶ የመጨረሻው ውጤት በሂሳብ አጣሪዎች ከታወቀ በኋላ ማህበሩ ከንግድ መዝገብ ተሠርዞ በህግ የተሠጠው መብቱ ቀሪ የሚሆንበትን ሥርዓት የንግድ ህጉ አስቀምጧል ሃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር የህግ ሠውነት ያለውና በራሱ ስም ህጋዊ ተግባራትን ሊፈፅም የሚችል ሊከስና ሊከሰት የሚችል በመሆኑ የሠራቸው ህጋዊ ተግባራትም የተለያዩ ውጤቶች የሚያስከትሉ በመሆኑም ህጉ በተለየ ሁኔታ እንዲስተናገዱ አድርጓል። በመሆኑም ምንም እንኳን የማህበሩ ብቸኛ የአክሲዮን ባለድርሻ ባልና ሚስቱ ቢሆኑ እንኳን እንደሌላ የባልና ሚስት የጋራ ንብረት ማህበሩን በዓይነት የሚካፈሉት ወይም በሃራጅ ተሸጦ ገንዘቡን ሊከፋፈሉ የሚችሉበት የህግ መሠረት የለም። ስለሆነም የሽምግልና ጉባኤው እንደሌላ ንብረት ማህበሩን እንዲከፋፈሉ የሠጠው ውሳኔ የንግድ ህጉን ያላገናዘበ ነው።

የቀረውን ነጥብ በተመለከተ የሥር ፍ/ቤቶች አመልካች የመኖሪያና የጀምናዝየም ዕቃዎች ከቤቶቹ ጋር አብረው የተሸጡ መሆኑ በአግባቡ ሳይጣራ ተወስኖብኛል ያሉ ሲሆንም ከሽምግልና ጉባኤው ውሳኔ ቤቶቹ መሸጣቸውን የሚያረጋግጠው የፁሁፍ ማስረጃ ከቤቶቹ ጋር የቤትና የጀምናዝየም ዕቃዎች አብረው መሸጣቸውን የማያመለክት በመሆኑ በቂ ማስረጃም ያልቀረበበት መሆኑን በማረጋገጥ ውሳኔ መስጠቱን ተመልክተናል።

በሌላ በኩል ግን አመልካች እነዚህ የቤት እቃዎችና የጀምናዝየም ዕቃዎች ቤቱን የገዙት ግለሰብ ከቤቱ ጋር አብረው የገዟቸው ስለመሆናቸው ቀርበው እንዲመሠክሩላቸው በማስረጃነት የቆጠሯቸው መሆኑን ከሽምግልና ጉባኤ ውሳኔ ላይ ተገንዝበናል። እነዚህ ንብረቶች የሚንቀሳቀሱ ንብረቶች በመሆናቸው የንብረቶቹ ሽያጭ የግድ በፁሁፍ መደረግ ያለበት መሆኑ ወይም ንብረቶቹ ለመሸጣቸው ሊረጋገጥ የሚገባው በፁሁፍ /በሠነድ ማስረጃ/ ብቻ ለመሆኑ በህግ ተለይቶ የተመለከተ ነገር የለም። በህግ በተለይ ሁኔታ እንዲረጋገጥ ካልተመለከተ በቀር አንድን ጉዳይ በማንኛውም አይነት ማስረጃ ማረጋገጥ እንደሚቻል ከፍ/ብ/ህ/ቁ.2002 እና 1677(1) መገንዘብ ይቻላል። በመሆኑም አመልካች የቤትና የጀምናዝየም እቃዎች ስለመሸጣቸው በሰው ምስክር ለማስረዳት እየጠየቁ ጉባኤው በቤት ሽያጭ ውሉ ላይ እነዚህ ንብረቶች ስለመሸጣቸው አልተገለፀም በማለት ክርክርራቸውን ውድቅ ማድረግ የአመልካችን የመከላከል መሠረታዊ መብት የማያጣብብ ሆኖ አግኝተዋል።

ው ሣ ኔ

1. የረር ሃላፊነቱ የተወሰነ የግል ማህበር እና የቤትና የጀምናዝየም ዕቃዎችን በተመለከተ የፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት ሚያዝያ 22/1999 ዓ.ም. በመ/ቁ 55299 የሠጠው ትዕዛዝ እንዲሁም የፌ/ከፍተኛ ፍ/ቤት ህዳር 12/2000 ዓ.ም. በመ/ቁ 55333 የሠጠው ውሳኔ ተሸረዋል።
2. የረር ኃ/የተ/የግ/ማ በንግድ ህጉ በተመለከተው መሠረት የሚፈርስና ሂሳብ የሚጣራ ካልሆነ በቀር እንደሌሌቹ የባልና ማስት የጋራ ንብረቶች ተገቢዎቹ በዓይነት የሚካፈሉት ወይም ተሸጦ ገንዘቡን የሚካፈሉት ንብረት አይደለም ብለናል።
3. የቤትና የጀምናዝየም ዕቃዎችን በተመለከተ አመልካች በማስረጃነት የቆጠሯቸው ምስክር ቀርበው ከተሠሙ በኋላ ተገቢው ውሳኔ እንዲሠጥ ጉዳዩ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህ/ቁ 343 (1) መሠረት ለፌ/መ/ደረጃ ፍ/ቤት ተመልሷል።
4. ግራ ቀኙ የየራሳቸውን ወጪና ኪሣራ ይቻሉ መዝገቡ ተዘግቷል። ለመ/ቤት ይመለስ።
የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት።

ፀ/መ